

Posudek vedoucího diplomové práce

Autorka práce: Bc. Simona Jánošová

Název práce: *Vyšší člověk a jeho význam v Nietzscheho filosofii*

Katedra obecné antropologie FHS UK 2017

Simona Jánošová věnovala svou diplomovou práci povýtce antropologickému tématu a myslitelskému dílu povýtce antropologického autora. Filosoficko-antropologická interpretace tematizuje lidství člověka nesubstančně, nehledá žádné bytostné určení člověka, nerýsuje žádná statická schémata existenciálních fenoménů pobytu. Právě proto nehledá autorka žádnou konzervu lidského určení u Friedricha Nietzscheho, nýbrž interpretuje pluralitu možností být člověkem a radikální různost těchto podob lidství v jeho myšlení. Pojmy posledního, nižšího, vyššího člověka nemají žádný metafyzický substrát,¹ nýbrž odpovídají Nietzscheově snaze o analýzu význačných vektorů dynamiky lidské existence. Člověk jako člověk jaksí nesubstistuje, nýbrž existuje, a sice tak, že vždy určitým význačným způsobem, jehož obsah teprve nabývá v čase lidského života. Konečně pak Nietzsche tímto obsahem a výrazem individuality a konkrétnosti lidské existence myslí hodnoty a morálku. Rozdíl mezi nižším a vyšším člověkem je rozdílem hodnot a morálky, je rozdílem konkrétního naplňování existence morálně a hodnotově; resp. se liší postojem k morálce a hodnotám nehledě na to, o jaké hodnoty konkrétně jde. Oba typy jsou polaritou, napětím a umožňují, u Nietzscheho, přerod: je možné se vyšším člověkem stát. Tato celková konstelace je jádrem výkladu Simony Jánošové: nižší lidství kontra vyšší lidství a transformace jako most mezi nimi.

Významným ohledem práce je, že přistupuje k dílu Friedricha Nietzscheho v zásadě nestandardně, čili neklade důraz na motiv nadčlověka, nýbrž na vyššího člověka. Jde – paradoxně – o humanistickou interpretaci Nietzscheho: vyšší lidství je titulem autentického lidství *nehledě* na to, že má být odsouzen k záhubě; resp. nadčlověk není ani tolik překonáním člověka, jako spíše (regulativní) ideou. Tento přístup vyzdvihují a považují za velmi silnou stránku práce.

Diplomová práce Simony Jánošové si poměrně jasně stanovuje svůj úkol: chce analyzovat, jaké jsou právě podmínky a nároky transformace či přerodu ve vyššího člověka. Podává proto synoptické portréty jak nižšího tak vyššího člověka, jež destiluje z všech relevantních autorsky vydaných děl Friedricha Nietzscheho. Výhradou, kterou musím mít, je samozřejmě, že na úrovni diplomového bádání už očekáváme schopnost pracovat s texty v originálním znění. Toto omezení současně znamená, že stranou zůstala i pozůstalost. Textová báze však není slabá či nedostatečná; v míře, v jaké šlo využít překlady, jich autorka využila adekvátně.

Na tomto základu primární literatury autorka naplňuje svůj projekt a daří se jí jasně definovat podmínky vyššího lidství. Zvláště silná je myslím pozornost věnovaná konkrétnímu rozvinutí této vyšší či autentičtější a takto náročné existence; toto „rozkvétání“ je uměleckým dílem a vyšší člověk sám dílem sebe sama. Moje výtky jsou jen dvojího druhu: předně si myslím, že práce mohla být jasněji ohraničená jednou tezí a že taková teze mohla být důsledněji vyzdvížena. Práce se schovává pod sukně sekundární literatury. Věcně pak mohu považovat za výtku, že způsob chápání transformace a

¹ NB. V závěru práce se v této roli objevuje pojem vůle k moci.

zároveň i obou hlavních typů lidství je přecijen poměrně – aristotelský? – a uvažuje o stávání se vyšším člověkem instrumentálně, jako svého druhu sebe-uskutečňování.

Druhým rysem práce je, že se pokouší o pozicionování v současném interpretačním diskursu. Vlastní otázku po transformaci ve vyššího člověka proto konfrontuje autorka s interprety, již se věnují tématu vyššího člověka a jeho významu u Nietzscheho. Myslím si, že tímto zakotvením v sekundárním bádání práce mnohé získává a je i čitelnější. Jistě by – podobně jako výše – bylo možné upozornit na to, že sekundární literatura je zúžena na anglofonní produkci, a je, tentokrát takticky a odůvodněně, účelově výběrová.

Zatřetí pak chci komentovat samotný průběh přípravy diplomové práce. Zde nemám žádné výtky, naopak: kolegyně Jánošová je mimořádně pracovitá a svědomitá diplomantka, jež zároveň vnímavě zapracovávala všechny moje kritické připomínky.

Konečně: chtěl bych vyzdvihnout a ocenit, že práce Simony Jánošové ztělesňuje přístup a uvažování, které se pokoušíme ve filosofické antropologii artikulovat. Nietzsche je primárně filosofem doby tím, kdo vyzývá a obrací – oslovuje – své čtenáře a klade na ně morální nárok: nárok vyššího lidství.

Po formální stránce je práce myslím slušná, bez zvláštních gramatických či typografických problémů. Jazykově je práce opět slušná, celkově se jí víceméně daří unikat svodům megalomanského jazyka, který často patří k nietzscheovským interpretacím. Dva výrazy byly předmětem diskuse a stále s nimi nejsem zcela ztotožněn: rozkvět a stádní člověk.

Celkové hodnocení:

Práce Simony Jánošové je po mém soudu zdařilá, byť má své slabší stránky. Zvláště ve srovnání s obdobnými magisterskými pracemi ji považuji za kvalitní výstup studia.

Práci hodnotím jako **velmi dobrou** a doporučuji ji k obhajobě.

V Praze 9. září 2017

Jakub Marek, Ph.D.